

Αντιχριστιανική Προπαγάνδα και ΜΜΕ: Εισαγωγικά

/ Πεμπτουσία

Έχουμε την εξαιρετική τιμή να ανακοινώσουμε την έναρξη μιας νέας σειράς αποκλειστικών δημοσιεύσεων, που αφορούν την εξαιρετικά πρωτότυπη και χρήσιμη μελέτη του Δρ Θ. Αθαν. Κολιοφούτη «Η ποιμαντική αντιμετώπιση της επιχειρούμενης από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αντιχριστιανικής προπαγάνδας». Εκτιμούμε ότι μέσα από τη σειρά αυτή των δημοσιεύσεων, η «Πεμπτουσία» θα συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη του προβληματισμού και της ευαισθητοποίησης, σχετικά με τη θέση της θρησκείας στο δημόσιο λόγο.

Πηγή:<http://tvxs.gr/>

Η ποιμαντική αντιμετώπιση της επιχειρούμενης από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αντιχριστιανικής προπαγάνδας.

α) Ιστορική, εννοιολογική και σημασιολογική προσέγγιση του όρου «προπαγάνδα». Οι μηχανισμοί λειτουργίας της, οι μέθοδοι και οι σκοποί της.

Η αξιολογική προσέγγιση του φαινομένου της προπαγάνδας στο σύγχρονο κοινωνικό γίνεσθαι και ειδικότερα η αποτίμηση του τρόπου με τον οποίο επιτυγχάνεται η επιχειρούμενη από τα σύγχρονα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αντιχριστιανική προπαγάνδα, δεν μπορεί παρά να άρχεται από την εννοιολογική και σημασιολογική αποσαφήνιση του όρου «προπαγάνδα». Η σημασιολογική προσέγγιση ενός λεκτικού αντικειμένου δεν ταυτίζεται με την εννοιολογική, μολονότι συνυπάρχει μαζί της. Σημασία είναι αυτό που η γλώσσα καθορίζει ως περιεχόμενο μιας λέξης οριοθετώντας κάθε έννοια. Η έννοια σχετίζεται μ' αυτό που καταγράφει κάποιος στο μυαλό του για τα όντα[1]. Ο συνδυασμός και η εφαρμογή και των δύο προσεγγίσεων μπορεί να αποτελέσει μια ενδεδειγμένη ερευνητική αφετηρία για τη κατανόηση και γνωσιολογική πρόσβαση στο περιεχόμενο ενός όρου.

Ο όρος «προπαγάνδα» προέρχεται από το ρήμα της λατινικής *propago*, το οποίο εκτός των άλλων σημαίνει και «επαυξάνω, αυξάνω ή εκτείνω κάτι»[2]. Με τον όρο αυτό εννοούμε «τη σκόπιμη και συστηματική προσπάθεια για τη διαμόρφωση των αντιλήψεων, τη χειραγώγηση της σκέψης και τη καθοδήγηση της συμπεριφοράς των ανθρώπων, προκειμένου να επιτευχθεί μια απόκριση, η οποία να προάγει την επιθυμητή πρόθεση του προπαγανδιστή[3]». Πρόκειται λοιπόν, για μια οργανωμένη και συστηματική προσπάθεια μέσω της επικοινωνίας, με στόχο την άσκηση επιδράσεων στην πίστη ή τη δράση των ανθρώπων ή την ενστάλαξη στάσεων σε ένα διευρυμένο κοινό, με τρόπους που παρακάμπτουν ή καταστέλλουν την επαρκή ενημέρωση και την ορθολογική και στοχαστική κρίση ενός ατόμου[4].

Τον όρο αυτό εμπεριείχε το όνομα του τμήματος της Αγίας Έδρας, που ιδρύθηκε από τον πάπα Γρηγόριο ΙΕ΄ το 1622, με σκοπό αφενός τη διάδοση της χριστιανικής πίστης σε περιοχές εκτός του χριστιανικού κόσμου, που δεν είχε φτάσει το χριστιανικό άγγελμα και αφετέρου την υπεράσπιση της ορθότητας της πίστης σε μέρη όπου αμφισβητούνταν από την αίρεση[5]. Το όνομα αυτής της επιτροπής αποτέλεσε συνέχεια του ονόματος που δόθηκε σε προηγούμενες συναθροίσεις του Πάπα Γρηγόριου του XIII το 1572-1585 με τρεις καρδινάλιους, οι οποίες έθεταν ως στόχο την καταπολέμηση της Μεταρρύθμισης[6].

Οι ρίζες όμως της προπαγάνδας εντοπίζονται ήδη στους χρόνους της κλασικής αρχαιότητας, κατά τους οποίους αναπτύχθηκαν ενδιαφέρουσες τακτικές για τον έλεγχο της κοινής γνώμης[7]. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο τύραννος Πεισίστρατος, ο οποίος φαίνεται πως με τις τεχνικές του θεμελίωσε το προπαγανδιστικό μοντέλο που έμεινε γνωστό ως «θύμα της ηγεμονίας». Πολλοί σημαντικοί πολιτικοί άνδρες στο διάβα της ιστορίας χρησιμοποίησαν το μοντέλο αυτό[8]. Ο Πεισίστρατος χρησιμοποίησε πράγματι ιδιοτελή στρατηγήματα για να καταλάβει την εξουσία: Το 561 π.Χ. αυτοτραυματίστηκε και μαχαίρωσε επίσης τα μουλάρια του. Στην συνέχεια εμφανίστηκε αιμόφυρτος στην αγορά με δυο πληγωμένα μουλάρια, και υποστήριξε ότι γλίτωσε από βέβαιη δολοφονία, καθώς υπερασπιζόταν τα δίκαιά των αδυνάμων.

Δεν κατονόμασε τους αντιπάλους που του επιτέθηκαν αλλά παρενέβη ένας φίλος του και άρχων, ο Αριστίων, που είπε ότι ο δήμος πρέπει να εκδώσει ψήφισμα για την προστασία του Πεισίστρατου. Σύμφωνα με το ψήφισμα θα επιτρεπόταν πλέον ο Πεισίστρατος να διαθέτει προσωπική φρουρά από ενόπλους και συγκεκριμένα από 50 κορυνηφόρους. Το αίτημα του εγκρίθηκε και έτσι ο Πεισίστρατος πέτυχε να αποκτήσει στρατιωτική δύναμη που τον βοήθησε να καταλάβει την Ακρόπολη και την εξουσία[9].

Στην αρχαία Ρώμη, ο Κικέρων πρότεινε την «προπαγάνδα του γοήτρου». Η προτροπή του στους πολιτικούς υποψηφίους ήταν να επιδίδονται σε εξακρίβωση του γοήτρου τους στη κοινωνία, σε επιβεβαίωση δηλαδή, της άποψης ότι σημαντικοί άνθρωποι του κοινωνικού συνόλου πίστευαν για τους ίδιους ότι τους αξίζει να καταλάβουν κάποιο δημόσιο αξίωμα[10].

Στην σύγχρονη εποχή οι πρώτες κινήσεις μαζικού επίδρασης της κοινής γνώμης εμφανίστηκαν με τα πατριωτικά συνθήματα της Γαλλικής Επανάστασης. Μετέπειτα, κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου το βρετανικό Υπουργείο Προπαγάνδας χαρακτηρίστηκε από πολλούς ως κινητήριο μοχλός των εξελίξεων, ενώ ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος έβαλε τα θεμέλια για τη χρήση της προπαγάνδας σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής. Ο πολίτης μετατράπηκε σε «στόχο» προς χειραγώγηση. Η ίδρυση Ινστιτούτου Προπαγάνδας το 1937, με στόχο τη διεύρυνση της ορθολογικής σκέψης των Αμερικανών πολιτών, έδωσε τη θέση της στην εν συνεχεία ανάλυση της προπαγάνδας διαμέσου της επιστημονικής έρευνας της επικοινωνίας[11].

Στα τέλη της δεκαετίας του 1950 οι Ηνωμένες Πολιτείες δημιούργησαν το φόβο της «κόκκινης απειλής», στρώνοντας το χαλί για τα χρόνια του μακαρθισμού και τις μετέπειτα στρατιωτικές επιλογές της[12]. Τέλος, η κρυφή ατζέντα του

Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, που συνδέονταν με την υλοποίηση του σχεδίου μιας νέας Μέσης Ανατολής στο τέλος του 20ου αιώνα, ενεργοποιούσε όλες τις προπαγανδιστικές εκείνες ενέργειες που θα έπειθαν ότι πράγματι έπρεπε να ανατραπεί ο Σαντάμ Χουσεΐν και να διεξαχθεί ο πόλεμος του Ιράκ[13].

[Συνεχίζεται]

1. Μπαμπινιώτης Γ., «Γλωσσολογική Προσέγγιση του Λόγου», <http://www.babiniotis.gr/wmt/webpages/index.php?lid=1&pid=7&catid=M&apprec=1>.
2. Κουμανούδης Σ., *Λεξικόν Λατινοελληνικόν*, Αθήνα 2006, λημ. propago, σ. 928.
3. «Propaganda is the deliberate and systematic attempt to shape perceptions, manipulate cognitions, and direct behavior to achieve a response that furthers the desired intent of the propagandist»: Jowett G. - O'Donnell V., *Propaganda and Persuasion*, London 1999, σ.16.
4. Walton D., «What is Propaganda, and What exactly is Wrong with It», *Public Affairs Quarterly* 11, 1997, σ. 401.
5. Koppang H., «Social Influence by Manipulation: A Definition and Case of Propaganda», *Middle East Critique*, 18,2, 2009, σ. 117.
6. Πρόκειται για τη *Congregatio de Propaganda Fide*, δηλαδή «Επιτροπή για την Προώθηση της Πίστης», βλ. σχ. Walton D., οπ. παρ. σ. 383.
7. Για μια αναλυτική παρουσίαση της ιστορικής διαδρομής της προπαγάνδας βλ. σχ. Taylor P., *A History of Propaganda from the Ancient World to the Present Day*, Manchester 2003.
8. Marlin R., *Propaganda and the Ethics of Persuasion*, Ontario 2002, σσ. 43-44.
9. Πλούταρχος, Βίος Σόλωνα, Μέρος 30^ο. Βλ. σχ. <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%AF%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82>
10. Marlin R., οπ. παρ. σ. 50.
11. Koppang H., οπ. παρ. σ. 118.
12. «Με τον όρο Μακαρθισμός ονομάζεται η πολιτικά κατευθυνόμενη δραστηριότητα - μέθοδος, που αφορά στη μαζική απαγγελία κατηγοριών για ανυπακοή και προδοσία, χωρίς να συνοδεύεται όμως από ουσιαστικά αποδεικτικά στοιχεία. Ο όρος αυτός περιγράφει κυρίως συστηματικές ενέργειες στις Ηνωμένες Πολιτείες κατά την περίοδο του «Ερυθρού Τρόμου», που διήρκεσε από τα τέλη της δεκαετίας του 1940 ως τα τέλη της δεκαετίας του 1950. Στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, υπήρξε έντονος ο φόβος για πιθανή κομμουνιστική επιρροή αμερικανικών ιδρυμάτων και οργανισμών μέσω σοβιετικών πρακτόρων: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B1%CE%BA%CE%B1> Σύμφωνα με αναλυτές ο Μακάρθι ήταν «απλώς ένας πολύ φιλόδοξος και έξυπνος πολιτικός, που πήρε στα χέρια του ένα ζήτημα το οποίο είχε ήδη

χρησιμοποιηθεί ως πολιτικό εργαλείο από τους Ρεπουμπλικάνους. Ήταν μια συγκεκριμένη τακτική από την πλευρά των Ρεπουμπλικάνων να κατηγορούν τους Δημοκρατικούς ότι είναι ανεκτικοί με τον κομμουνισμό»: Ελευθεροτυπία, 18/04/2010.

13. Walton D., όπ. παρ., σσ. 136-140.